

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

— י"ד —

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וזאת הברכה

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה
הי' תהא שנת פלאות אראנו
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

הוצאה מיוחדת למשתתפי 'פרוייקט לקוטי שיחות'

תוכן ומפתח

ברכה – שמח"ת

- 156 שיחה א (תשל"ד)
טעם קביעת שמח"ת („גמרה של תורה“) ביו"ט אחרון של חג ולא בחה"ש ע"פ נגלה
וע"פ פנימיות
- 164 שיחה ב (תשל"ה)
הקשר ד„ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם גוי“ (לג, ה) לשמחת תורה – שמחה
שלמעלה מהתחלקות

LIKKUTEI SICHOS

VEZOS HABRACHA • VOL. 14

– SPECIAL EDITION FOR 'PROJECT LIKKUTEI SICHOS' –

© Published and Copyrighted by

VAAD L'HAFOTZAS SICHOS

788 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

Tel: (347) 787-0692 • (718) 774-7200

www.sichot.org • vls770@gmail.com

5781 • 2020

וזאת הברכה

שמח"ת

מצד שהיא סיום התורה ומטעם לסמוך שמחה לשמחה⁵, אלא) לפי שיש בפרשה זו ענין המועד.

ב. ויובן בהקדים ביאור הקושיא המובאת בדרושי חסידות⁶: „מהו השייכות לשמוח שמחת תורה ביום השמע"צ והלא בשבועות הוא זמן מ"ת, וא"כ אז הי' צ"ל קביעת שמחה זו דהאי יומא דקא גרים". ומבואר שם התירוץ ע"ז, שהשמחה דשמח"ת היא על הלוחות השניות* שניתנו ביוהכ"פ, ומצד לוחות אלו הוא מה שנוהגין לעשות חדוה ושמחה בשמע"צ („שהוא יום האחרון שאחר יוהכ"פ⁷, וכדלקמו).

והנה ידוע דפנימיות התורה, נשמטת דאורייתא⁸, ונגלה דתורה –

א. איתא ברמב"ם⁹ (והוא ממשנה וגמרא¹⁰): „משה תיקן להם לישראל שיהו קוראין בכל מועד ענינו . . ומה הן קורין . . (וממשיך ומונה הקריאות של כל המועדות) וביו"ט אחרון (של חג הסוכות) קורין כל הבכור . . ולמחר קורין וזאת הברכה“.

והנה מהטעמים לקריאת „וזאת הברכה“ ביו"ט האחרון של חגה"ס, אי' במחזור וויטרי¹¹ – „כדי לסמוך שמחת התורה שזכו לסיימה לשמחת החג שכן נכפלה שמחה במקרא בשמע"צ לפי ששמחת החג מרובה“.

אבל מזה שברמב"ם (ובגמרא) באה הלכה זו שבשמח"ת „קורין וזאת הברכה“, בהמשך „משה תיקן להם לישראל שיהו קוראין בכל מועד ענינו“ – ואילו בהתחלת דבריו¹², כשהוא מפרט סדר קריאת התורה של שבתות השנה „מתחילין בשבת שאחר חגה"ס וקורין בסדר בראשית בשני' אלה תולדות . . (הוא סותם ואומר) עד שגומרין את התורה בחגה"ס" מבלי לפרש שגומרין את התורה בוזאת הברכה ביו"ט האחרון של חג – משמע, שהשייכות ד„וזאת הברכה“ ליו"ט האחרון של חג היא (לא רק

(5) ועאכו"כ שהיא לא רק „כדי לסמוך ברכת המלך (שלמה) לברכת משה“ (מחוי"ש שם. אבודרהם סדר תפלת סוכות). או „לפי שהוא סוף כל המועדות חותמין בברכת משה רבינו שבירך את ישראל“ (ר"ן מגילה פ' בני העיר).

(6) אוה"ת שמע"צ ע' א'תשעט ואילך. ד"ה ביוהשמע"צ תרס"ז (בתחלתו ובסופו), תש"ו (בתחלתו), ועוד.

(6*) בתורה שבכתב (או במקום ששייך לתושב"כ) בכ"מ לוחות ל' זכר (תשא לד, א. ועוד) משא"כ בש"ס וכו'. וראה חולין קלז, ב. ולהעיר ג"כ מתוד"ה שתי (מנחות צד, א).

(7) אוה"ת שם ס"ע א'תשעט. וראה גם שם ע' א'תשפו ואילך. תרס"ז שם (בסופו).

(1) הלי' תפלה פ"ג ה"ח ואילך.

(2) מגילה לא, א.

(3) ס"י שפה.

(4) שם רפ"ג.

תורתנו, הי' צ"ל קביעות שמחה מצד „גמרה של תורה”¹²; והוא ע"פ מש"כ רש"י¹³ בשם אזהרות הרס"ג שבעשה"ד כלולות כל התרי"ג מצות, וא"כ בזמן מתן תורה (ועשה"ד) הרי ישנה כבר „גמרה של (נתינת כל ה)תורה” – ולכאור' יום „גמרה” של תורה באופן זה, היינו שכולה מתחלתה ועד סיומה כלולה בנתינתה, ראוי לעשותו יום שמחה. ואדברא אופן זה קרוב ודומה יותר להמאורע שממנו למדין שעושיין שמחה זו. דאיתא במדרש¹⁴: „אל הקב"ה שלמה חכמה שאלת לך כו' חייך החכמה והמדע נתון לך כו' מיד ויקץ שלמה והנה חלום א"ר יצחק חלום הי' עומד על כנו חמור נוהק והוא יודע מה נוהק צפור מצוצי והוא יודע מה מצוצי מיד ויבוא ירושלים ויעמוד לפני ארון ברית ה' ויעל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו א"ר אלעזר מכאן שעושיין סעודה לגמרה של תורה”.

12) ואף שמצינו שמחה בחגה"ש – ראה שו"ע אדמוה"ז (סי' תצד סי"ח מרש"י פסחים סח, ב ד"ה דבעינו): „וצריך לאכול ולשמוח בו”, הרי אי"ז שמחה לגמרה של תורה אלא דנתינת התורה „להראות שנוח ומקובל לישראל יום שנתינה בו התורה” (היינו שאינו „עול” עלי). ולהעיר מסה"ש תש"ג ס"ע 143 ואילך. סה"ש תש"ה ע' 104.

13) משפטים כד, יב.

14) שהש"ר פ"א א (ט). הובא בספר האשכול (הלכות סדר פרשיות והפטרות לכל שבוי"ט ותענית), אור זרוע (ח"ב סי' שכ) ובית יוסף (סו"ס תרסט) – כמקור על המנהג שעושיין שמחה בשמחת"ג לגמרה של תורה.

„גופא דאורייתא”⁸ אינן ב' תורות ח"ו, כ"א תורה אחת היא שלימה; ושמות אלו עצמם מוכיחים ומודיעים שהן „נשמתא” (פנימיות) ו„גופא” (נגלה) של עצם אחד. ומזה מובן שכל ענין בפנימיות התורה הוא בהתאם לכמו שהוא בנגלה דתורה. ועפ"ז צריך ביאור – על פי נגלה מהי הקושיא בקביעות שמחת תורה בשמע"צ – הרי מפורש בשו"ע הטעם ע"ז „לפי שמסיימין בו התורה וראוי לשמוח בסיומה”.

והנה בפשטות י"ל שהקושיא שבחסידות (למה לא הוקבעה שמחת התורה בזמן מתן תורתנו בחגה"ש) היא על התקנה מעיקרה; מדוע תקנו מעיקרא להתחיל קריאת התורה בשבת שלאחרי חגה"ס ולגומרה, בשמחה, בשמע"צ – הלא לכאור' הי' מתאים יותר (להתחילה ו)לסיימה (בשמחה) בחגה"ש שבו ניתנה התורה לישראל? וע"ז בא התירוצ' (בחסידות), שביוהכ"פ ניתנו לוחות האחרונות, שעז"נ „ביום חתונתו זה מ"ת”¹⁰, שהם „כפלים לתושי”¹¹ לגבי הלוחות הראשונות, ולכן דוקא בהם הוא עיקר השמחה.

ג. אולם באמת י"ל שהקושיא תתכן גם לפי התקנה שגומרין את התורה בשמחת"ו ולא בחגה"ש, ואעפ"כ מסתבר לומר שבחגה"ש בהיותו זמן מתן

המשך תש"ו שם פמ"ד. וראה לקמן הערה 50.

8) זח"ג קנב, א.

9) טור אור"ח סי' תרסט. רמ"א שם. וראה ת"ז תכ"א.

10) משנה סוף תענית ופרש"י שם.

11) שמו"ר רפמ"ו.

תורה ועשה"ד – גמרה של (נתינת ה)תורה. וא"כ – אז ה' צריך להיות שמחה ל"גמרה של תורה".

ד. וביאור התירוץ בזה:

ההפרש שבין חגה"ש לשמע"צ: הלוחות (עשה"ד וכל הרמוז בהם) הראשונות, היו באופן של מתנה לבנ"י מלמעלה²⁰: משא"כ בשמע"צ שבו גומרים את התורה, היינו שבנ"י לומדים אותה במשך כל השנה ועד שגומרים כל התורה – עבודת ויגיעת בני²¹. ובזה יובן שהשמחה על "גמרה של תורה" היא דוקא בשמע"צ ולא בחגה"ש:

שמחה שלימה בקבלת איזה דבר לא תתכן אלא כשאינו "נהמא דכסופא"²², ובנדוד"ד הרי שמחה זו שייכת בשמע"צ שבו גומרין את התורה הנלמדת, היינו התורה הנקנית ע"י עבודה ויגיעה [וגם זה שהוא בבחי' לא ידע מאי קאמר – שגם עליו לשמוח בשמח"ת – הנה אף שלא ידע, מ"מ "קאמר" עכ"פ, ובזה מתבטאת עבודתו].

משא"כ בחגה"ש, אע"פ שגם בו הוא "גמרה של תורה" (ולכאור' באופן נעלה

שהיא התחדשות פרטית (ד"ה ועשית חג"ש תש"ה פמ"ה).

(20) ולהעיר מדחז"ל עה"פ (תשא לא, יח) ויתן גו' ככלותו – במתנה (שמו"ר פמ"א, ו. הובא בפרש"י תשא שם).
(21) ועד"ז הו"ע לוחות שניות, כדלקמן בפנים.

(22) ראה ירושלמי (ערלה פ"א ה"ג): דאכיל מן חברי' בהית (בוש) מסתכל בי' (וראה לקו"ת צו ז, רע"ד), ולהעיר ממ"מ להב"י בראשית מהדו"ק ד"ה אור ליה"ש יד לטבת.

ואף שהתכללות זו של כל (התורה ו)המצות בעשה"ד (בהלוחות הראשונות) היא בהעלם, ובגילוי ניתנו רק העשה"ד – מ"מ בנתינתן לבנ"י הרי נתונה להם (אם שבאופן בלתי גלוי) כל התורה והמצוה¹⁵, וע"ד מאמר רז"ל הפך בה והפך בה דכולא בה¹⁶. ונתינה זו של כל התורה במ"ת – דייה לעשות שמחה ביום סיומה. והרי עושים סעודה ושמחה בסיום אפילו מס' אחת בלבד¹⁷.

ומכיון שכל הגילויים וההמשכות חוזרים וניעורים ונמשכים מדי שנה בשנה וכר¹⁸, הרי מובן שבכל חגה"ש, זמן מתן תורתנו, חוזר ומתחדש הענין דמתן תורה¹⁹ והרי קורין פ' מתן

(15) להעיר מפ"י מהר"ו במדרש שם "לגמרה של תורה – שכל החכמה שידע שלמה ברוה"ק נכלל הכל בתורה".

(16) אבות ספ"ה. וראה ד"ה והי' אור הלבנה תרס"ו.

(17) רמ"א בשו"ע יו"ד סו"ס רמו. וראה שו"ת חות יאיר סי' ע, יפה קול (למדרש שם) שכתבו שהכוונה במדרש הנ"ל (שבפנים) היא גם לסיום מסכת.

(18) ראה לב דוד פכ"ט בשם הרמ"ז בס' תקון שובבי"ם. וראה משנה ספ"ג דגיטין. שו"ת הר"י אירגס (בסו"ס מבוא פתחים) ס"ה בארוכה. סד"ה עלה אלקים, תש"ד.

(19) ואף ש"בכל יום יהיו בעיניך חדשים" (פרש"י תבא כו, טו. וראה גם פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג) ובכ"י חותמים בברכת התורה נותן התורה (ל' הוה) שנותן לנו בכ"י (לקו"ת סוכות פא, ג. וראה ברכות כב, א. סג, ב), הרי ההתחדשות בכ"י היא רק התחדשות פרטית, ובחגה"ש היא התחדשות כללית, וכמו התחדשות הבריאה בר"ה שהיא התחדשות כללית לגבי התחדשות הבריאה בכל יום

טעמה צ"ל מושג לכאור"א – גם לקטן ביותר;

כי גם אצלו מתעוררת שאלה הנ"ל: למה לא קבעו שמח"ת בחגה"ש? – שגם הוא יודע שאז „זמן מתן תורתנו“ – וע"ז משיבים לו ומסבירים בדוגמא מיני' ובי': כשמקבל התורה כשעודנו בקטנותו, ובהסברה: תורה ציווה לנו משה מורשה קהלת יעקב – בכ"ז מובן, שבתור יורש התורה נתונה לו, אמנם עדיין קטן הוא מלהבינה ולהשיגה, ולכשיגדל בינה ובטוב טעם הרי ביחד עם השמחה מתעורר בו צער מזה שאינו מבינה עכשיו, ואין שמחתו בשלימות.

ה. והנה ביאור הנ"ל מתאים עם המבואר בכמה דרושי חסידות (מהנ"ל), שטעם הקביעות של שמח"ת בשמע"צ הוא מפני לוחות האחרונות שנתנו ביוהכ"פ (שזהו גם הטעם שתקנו ש„גמרה של תורה“ (היינו גמר לימוד התורה ע"י האדם, כנ"ל) תהי' בשמע"צ²⁵):

כללות הפרש בין לוחות הראשונות ולוחות האחרונות הוא²⁶ בהלוחות עצמן, דלוחות הראשונות היו „מעשה

יותר, שהרי לימוד התורה ע"י האדם למטה אינו בערך לגילוי התורה מלמעלה במ"ת), בכ"ז מכיון שזה בא במתנה, בלי עבודה ויגיעה, אין השמחה שלימה (וע"ז אדם רוצה בקב שלו מט' קבים של חבירו²³).

ויתירה מזו: כשהמדובר בדבר שאי אפשר לו לאדם להשיגו בעבודתו, כ"א רק ע"י שיקבלו במתנה (וע"ז הנ"ל בחכמת שלמה), הרי קבלתו תגרום לו שמחה – אף שאינה שלימה כדבר שהשיגו ע"י עבודה; משא"כ בדבר שאפשר להשיגו ע"י עבודה, והוא מקבלו באופן של „נהמא דכסופא“, בלי עבודה ויגיעה, הרי השמחה מעורבת בצער על אשר לא יגע כו' וקיבלה ע"ז. ובפרט שבנדוד, הרי נתינת התורה בחגה"ש היתה בכוונה שאח"כ ילמדו אותה,

ולכן אין קובעין שמחה מיוחדת ב„גמרה של תורה“ זו.

ומובן הענין לכל אור"א – דמכיון ששמחת התורה שייכת לכאור"א²⁴, ומשתתפים בה גם נשים וטף, לכן גם

(23) ב"מ לח, א. וראה ככהנ"ל מכתב כללי (ושיחות) י"א ניסן תשל"ב (נדפס בהגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קתת תשל"ו) ע' שמג ואילך) ובהנסמן שם.

(24) ועוד יותר משמחת ביה"ש* שרק „חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין“, אבל כל העם באין לראות ולשמוע** משא"כ

בשמח"ת הרי מנהג ישראל*** שגם נשים וטף שמחים.

(25) הקושי' שבסו"ס ב'.

(26) כמבואר בתש"ו שם פל"ד. ובד"ה ויתן לך תרס"ו.

(***) שתורה היא (ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א. בתוד"ה נפסל (מנחות כ, ב): מנהג אבותינו. וראה גם מנהגים ישנים מדורא ע' 153. מהר"ל הובא ברמ"א שו"ע יו"ד שעו ס"ד).

(* שמי שלא ראה שמחת ביה"ש לא ראה שמחה מימיו (משנה סוכה נא, א).

(** ראה משנה שם, רמב"ם הל' לולב פ"ח ה"ד.

אלקים גו' מכתב אלקים²⁷, ולוחות האחרונות היו רק „מכתב אלקים“, אבל הלוחות עצמם היו מעשה ידי משה²⁸. וזוהי גם הסיבה להפרש בפעולתם בישראל ובעולם:

בלוחות הראשונות ארז²⁹ ש„אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל. . . אין כל אומה ולשון שולטת בהן“, אמנם בנתינתם של הלוחות האחרונות נתחדש ענין היגיעה בתורה. והיינו דמצד לוחות הראשונות מקבלים בני את התורה כמו שהיא נמשכת מלמעלה, בבחי' אור ישר, ובהגילוי מלמעלה הרי לוחות הראשונות הם נעלים מלוחות האחרונות; אבל ע"י הלוחות האחרונות נתחדש ענין העבודה ויגיעה בתורה בכח עצמו, בבחי' אור חוזר, שדוקא ע"ז ממשיך ממדריגה עליונה יותר בתורה מדרגה הנמשכת מצ"ע. ולכן דוקא בשמח"ת (שהוא הסיום דמ"ת שביהכ"פ³⁰), הוא עיקר השמחה על התורה.

ו. והנה בדרושים הנ"ל³⁰ מבואר עוד ביאור בטעם הקביעות של שמח"ת בשמע"צ – מצד לוחות שניות:

לוחות הראשונות הם כנגד בחי' צדיקים, דבעת נתינתם עמדו בני' במדרי' צדיקים דכתיב³¹ „ויחן שם

ישראל כו' כאיש אחד“, והקדימו נעשה לנשמע³² ובעת שעמדו בהר סיני פסקה זוהמת³³; אבל לוחות האחרונות הן כנגד בחי' בע"ת, כי בעת קבלתם היו בני' בבחי' בע"ת. ולכן נקבעה השמחה דוקא על נתינת התורה שהיתה ביהכ"פ לבחי' בע"ת, כי עיקר השמחה ויתרונה הוא דוקא מקירוב הבא אחר הריחוק.

וגם זה עולה בקנה אחד עם המבואר לעיל, דשמח"ת הוא דוקא מצד „גמרה של תורה“ באופן של לימוד ויגיעה ולא ע"י מתנה מלמעלה – ובהקדים ביאור ההפרש בין צדיק לבע"ת³⁴, שהוא בשתיים: א) בעבודת האדם בעצמו ועם עצמו, ב) בפעולת עבודתו בעולם:

א) בעבודת עצמו: עבודת הצדיק היא, כמו שהאלקים עשה את האדם ישר³⁵ – ועבודה זו היא מצד טבעו, כי יהודי אינו יכול בטבעו להיות נפרד מאלקות, וצדיק שאין בו שליטת (וההעלם ע"י) היצר, עבודתו היא מצד טבעו [וגם מצד השבועה שמלמע' תהי צדיק³⁶]:

משא"כ בע"ת שחטא ופגם ועבר

32) משפטים כד, ז (וראה פרש"י שם, ד). שבת פח, א.

33) שבת קמו, רע"א. זח"א נב, ב. ח"ב קצג, ב.

34) ראה בזה לקו"ש ח"ט ע' 4-63. ע' 66. לקו"ש ח"י ע' 84 ואילך, ובהנסמן שם. 35) קהלת ז, כט.

36) ספ"ג דנדה (ל, סע"ב). וגם שבועה מל' שביעה, היינו שנותנים לו כחות מלמעלה שיהי צדיק (ראה קיצורים והערות לתניא ס"ע נז ואילך).

27) תשא לב, טז.
28) דכתיב (שם לד, א) פסל לך גו' וכתבתי.
29) עירובין נד, א.
30) אוה"ת שם. וראה גם המשך תשי"ו שם פל"ד ומ"ד.
31) יתרו יט, ב. ופרש"י שם.

שהן עבודתו עם עצמו והן עבודתו בעשיית ה"דירה לו ית", ה"ה בכח עצמו, בחילא יתיר, עד שמהפך מרע ממש לטוב וקדושה.

ועפ"ז יובן דב' הביאורים נקודה אחת משותפת בשניהם: מעלת עבודתו של האדם בכוחו ויגיעתו, שהיא נקודת הטעם בביאור הא' – שלכן שלימות השמחה ב"גמרה של תורה" היא רק ביו"ט האחרון של חג (שמח"ת) – והיא היא נקודת היסוד בביאור הב' שהשמחה דשמח"ת היא מצד הלוחות האחרונות שניתנו לבעלי תשובה.

ז. עפ"י כהנ"ל מובנת השייכות ד"זאת הברכה" ל"ענין המועד" דשמע"צ⁴¹:

בתחלת פ' ברכה מדובר בלוחות הראשונות: "הוי' מסיני בא גו", וע"ז נאמר "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", מורשה ל' ירושה⁴², היינו שניתנה ובאה בירושה, בדרך ממילא ולא ע"י עבודה ויגיעה⁴³. והסיום דפ' וזאת הברכה (שהכל הולך אחר החתום⁴⁴) הוא "לעיני כל ישראל", שקאי על שבירת הלוחות⁴⁵, "שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו

את הדרך, הרי כשם שהשינוי (תשובתו) הוא ע"י הבע"ת עצמו, כמו כן עבודתו בתומ"צ היא בעיקר בכח עצמו – "בחילא סגיא"³⁷.

ב) ועד"ז בפעולת עבודתם בעולם: כשם שעבודתו של הצדיק בעצמו היא בזה שמגלה את הכחות שניתנו לו מלמעלה מהכח אל הפועל, כמו כן הוא בהדירה שעושה לו יתברך בתחתונים, שהיא נעשית ע"י שמברר דברי הרשות השייכים (בכח עכ"פ) לקדושה, ונמצא שעשיית ה"דירה" בעבודתו אינה באופן שיש בזה התחדשות ממש, אלא רק שמוציאה ומביאה (מן הכח) אל הפועל: וא"כ אי"ז שולל לגמרי את ה"נהמא דכסופא" שבפעולתו, מאחר שיסוד עבודתו הוא מתנה מלמעלה³⁸ (הכחות שניתנו לו מלמעלה, משביעים אותו כו' – ועד"ז בגילוי הדירה בתחתונים).

משא"כ בע"ת, שהוא מברר ומעלה גם הזדונות עד שנהפכו לזכיות³⁹, היינו שפעולתו היא גם בדברים המנגדים לאלקות (גקה"ט) לעשותם "זכיות" – כלים לאלקות: הרי עבודה זו אינה באופן של גילוי מהכח אל הפועל, אלא התחדשות ממש⁴⁰. ונמצא שדוקא עבודת הבע"ת מושללת לגמרי מ"נהמא דכסופא", בהיות

41) ראה תד"ז לקו"ש ח"ט ע' 242 ואילך.

42) ראה לקו"ת פרשתנו צד, ד. ובהנסמן שם.

43) להעיר שקטן משיתחיל לדבר אביו מלמדו תורה צוה לנו משה גו' (סוכה מב, א. הל' ת"ת לאדמוה"ו רפ"א).

44) ברכות יב, א.

45) ספרי ורש"י ס"פ ברכה.

37) זח"א קכט, ב.

38) ראה תניא פי"ד.

39) יומא פו, ב. וראה בארוכה דרך מצותיך קצא, א.

40) ראה אוה"ת שם (ע' א'תשפ): והנה בחי' זכיות אלו הם זכיות אחרים שלא כענין זכיות דצדיקים כלל.

ולכן לאחר סיום התורה, "לעיני כל ישראל", מתחילין לקרות תיכף, "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", כי ע"י עבודת האדם בלימוד התורה בכח עצמו (ועד"ז – בעבודת הבע"ת שהיא בכח עצמו ובבחי' התחדשות ממש) נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית⁵¹ שהוא מוסיף ומשפיע כביכול במעשה בראשית⁵² – כי שותפות בשלימותה היא כששניהם שותפים שווים לגמרי. ולכן הצדיק שעבודתו היא רק לגלות מהכח אל הפועל (הן הכחות שלו, והן בהדירה שעושה בעולם) אין ה"שותפות" בשלימותה – שהרי הקב"ה בורא

שנאמר⁴⁶ אשר שברת ישר כחך ששברת⁴⁷, שבזה מרומז עילויים של הלוחות האחרונות לגבי לוחות הראשונות (שלכן אמר לו ישר כחך ששברת), כי דוקא ע"י שנשאו לבו לשבור את הלוחות לעיני כל ישראל, פעל בכל ישראל (גם באלו שלא חטאו בעגל) עבודת התשובה – עבודה בכח עצמו.

וכאשר נתקבלה תשובתם במילואה, אז נתן להם הקב"ה את הלוחות שניות, שבזה הראה לעין כל שהוא ית' קבל תשובתם ונתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם⁴⁸ ונתן להם לוחות שניות, היינו שגם בתורה תהי' העבודה ויגיעה – לימוד התורה בכח עצמו.

וכאשר באים לשמע"צ לאחר ז' ימי הסוכות, הזמן שכל ההמשכות נקלטות בפנימיות⁴⁹, וגם בחי' התורה שנתנה בלוחות שניות, הרי אז באה השמחה האמיתית והשלימה בלימוד האדם בתורה בכח עצמו⁵⁰.

המשתה שאחר "ביום חתונתו" שביהכ"פ גילוי בחי' התורה שבלוחות האחרונות הוא בבחי' מקיף בלבד – קדושין וחופה, ובשמע"צ הוא, גמר יום חתונתו. . . ולכן אז שייך השמחה מהתורה שנמשכת ומתפשטת בפנימיותם.

וראה אוה"ת שם (ע' א'תשעג) שזהו ע"י התשובה דוקא שלכן בלוחות הראשונות בשבועות לא נתקיימה הקליטה, "ואח"כ ע"י התשובה נתנו הלוחות אחרונות ביהכ"פ והם נתקיימו וזהו ענין הקליטה דשמע"צ".

(51) ראה שבת י, א. קיט, ב. טור ושו"ע אדמוה"ז או"ח ר"ס רסח. (52) ועד"ז בתורה שארו"ל (ב"מ נט, ב) נצחוני בני נצחוני. וכאשר מתחיל ללמוד התורה עוה"פ אחר שסיימה הרי הלימוד הוא באופן נעלה יותר, ועוד שישראל מוסיפין ומשפיעין בתורה. וראה לקו"ש שם ס"ד ובהערה 46 שם.

(* וחייב הוא, לאפשא לה" (זח"א יב, ב. תו"א מקץ לט, ד).

(**) שלכן בכ"מ נקראו התורה כלה וישראל חתן (ראה לקו"ת תצא לו, סע"א. ברכה צג, ד ואל"ך).

(46) תשא לד, א.

(47) פרש"י ס"פ ברכה. וראה לקו"ש שם ש"ל ש, יישר כחך ששברת" נאמר לא בעת שבירת הלוחות, אלא כשנצטווה על הלוחות שניות, "אשר שברת". ורש"י מביא (ומגלה) זה (יישר כחך ששברת) רק בסיום וזאת הברכה, כי רק אז נתגלה העילוי שבא ע"י שבירת הלוחות.

(48) פרש"י תשא לג, יא.

(49) ראה לקו"ת סוכות פה, ד. אוה"ת שם ע' א'תשפט. ובכ"מ.

(50) ראה אוה"ת שם (ע' א'תשפו ואילך. וראה גם לקו"ת ברכה צו, א) שביהכ"פ וז' ימי הסוכות (שהוא ענין ז' ימי

שנרגש בהם ש"ה' אלקי ישראל
מלך ומלכותו בכל משלה"⁵⁵, ומסייעין⁵⁶
להאדם למלאות שליחותו ועבודתו
בעולם.

(משיחת יום שמח"ת תשל"ג)

ומהווה מאין: אבל כשעבודתו היא
בכח עצמו, הבע"ת שעבודתו היא
התחדשות ממש בהבריאה, כנ"ל, ועד
שעושה מדבר הפכי דבר הרצוי –
מעולם דלא "הניין לי" (להקב"ה)
עושה עולם ד"הניין לי"⁵³ – עי"ז
נעשה דומה לבורא – שותף בשלימות
להקב"ה, ובורא⁵⁴ שמים וארץ "חדשים"

ובאוה"ת בראשית (רמח, ב) – דקאי על
כל בניי.

(55) נוסח התפלה דר"ה.

(56) ראה ג"כ לקו"ת סד"ה ה' לי
בעוזרי.

(53) ב"ר פ"ג, ז.

(54) להעיר מב"ר פצ"ח, ג: מה הקב"ה
בורא עולמות אף אניכם בורא עולמות,

וזאת הברכה ב

„אמרו לפני מלכות כו' כדי שתמליכוני עליכם“, הרי מובן שמעיקרי הענינים דשמע"צ ושמח"ת היא קליטת המשכה זו ד,תמליכוני עליכם“, שנמשכת בגילוי ובפנימיות בשמע"צ כו'.

ועפ"ז יש לבאר בפשטות השייכות דשמח"ת למש"כ¹² בפרשתנו, מש"כ „ויהי בישראל מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל“, שבזה ב' ענינים: „ויהי בישראל מלך“, הוא בחי' תמליכוני עליכם, המשכת בחי' מלכותו ית'¹³; „והתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל“, הוא „שכולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד“ ואין בהם התחלקות דראש ורגל¹⁴.

הראשון (בתק"ש דר"ה) „אנו ממליכים עלינו את הבורא ביום זה“ (אבודרהם. טעמי התקיעות). וראה ד"ה יו"ט של ר"ה תש"ג. (11) ראה לקו"ת סוכות פנ, סע"ג: „וזהו עצרת . . . להיות לכם למשמרת לכל השנה קבלת מלכותו ית' . . . והיינו כמ"ש שום תשים עליך מלך“. ובריש ע"ד שם. ובקיצור לס"ד שם. וראה גם שם פז, סע"ג (במ"ש ביום השמיני (שהוא שמע"צ) שלח את העם – דאין מלך בלא עם). צד, ד. אוה"ת בהוספות לשמע"צ ס"ע א'תתקמז. ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו. ובכ"מ.

(12) לג, ה.

(13) ראה פרש"י עה"פ: תמיד עול מלכותו עליהם.

(14) לקו"ת ר"פ נצבים בביאור הכתוב ויהי בישראל מלך.

וכתוב זה אי"ז רק פסוק (ופרט) אחד בהסדרה, כיא זוהי הקדמה „כלי" לכל הברכות שלאח"י, שהן (עיקר התוכן) ושם

א. כמדובר כמ"פ – מזה שכ' הרמב"ם¹⁵ (ועד"ז בגמרא¹⁶) בנוגע לקריאת פ' וזאת הברכה בשמח"ת: „ולמחר קורין וזאת הברכה“, כהמשך וכסיום קריאות התורה במועדות – „משה תיקן להם לישראל שיהיו קוראין בכל מועד ענינו“ – משמע כי השייכות ד,וזאת הברכה" ליו"ט האחרון של חג היא [לא רק לפי „שהיא סוף כל המועדות“ או „כדי לסמוך שמחת התורה שזכו לסיימה לשמחת החג“¹⁷, או „כדי לסמוך ברכת המלך שלמה לברכת משה“¹⁸, אלא] לפי שפרשת וזאת הברכה היא „ענין המועד“¹⁹ שנקראת בו.

ב. והנה הי' אפשר לבאר ע"פ הידוע שבשמע"צ (שאו עושים שמחת תורה²⁰) היא הקליטה²¹, שאו נקלטות בפנימיות כל ההמשכות דר"ה (והחודש בכלל). ומכיון שעיקרו ותוכנו של ר"ה הוא מה שישראל מכתירים את הקב"ה למלך עליהם, כמארז"ל²²

(1) ראה לקו"ש ח"ט ע' 237 ואילך, לעיל ע' 156 ואילך.

(2) ה' תפלה פ"ג ה"ח ואילך.

(3) מגילה לא, א.

(4) ר"ן מגילה פ' בני העיר (הובא בתוי"ט מגילה שם).

(5) מח"ו סי' שפה.

(6) מח"ו שם. אבודרהם סדר תפלת סוכות.

(7) וראה בלקו"ש שם כמה עניני שייכות.

(8) ראה לקמן הערה 17.

(9) ראה לקו"ת שמע"צ פה, ג. פח, ד. אוה"ת שם ע' א'תשפט. ובכ"מ.

(10) ר"ה טז, סע"א. ובלי הריס"ג הענין

א) עצרת (תהי' לכם) ל' מלכות וממשלה¹⁸, ב) „כנישין תהי לכוון“, כפי' התרגום¹⁹, „היינו התאספות והתקבצות, שכל בני ישראל יתקבצו כולם להכלל במקום אחד במקורם ושרשם“²⁰. שהן ב' הנקודות ד„ויהי בישורון מלך“ – בחי' מלוכה, „בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל“, קיבוץ והתכללות כולם יחד, אשר הא בהא תליא, כנ"ל¹⁶.

ג. אמנם עדיין צלה"ב: שמע"צ היא הקליטה דכל עניני חודש תשרי, ועיקר ענינו של שמע"צ ושמח"ת הוא שמחה. ובמה מתבטא בהשמחה דשמע"צ ושמח"ת ענינו של ר"ה דוקא, יותר משאר עניני חודש זה.

והביאור בזה:

ענין תמליכוני עליכם בא לידי ביטוי בהתאחדות והתכללות שכל ישראל שוין בהן כנ"ל¹⁵, וכמו שנאמר בנוגע לר"ה „אתם נצבים היום כלכם ראשיכם שבטיכם גו“ שכולם הם לאחדים כאחד²¹. וגילויי בחי' זו הוא דוקא בשמע"צ ושמח"ת, שענינו הוא

וב' ענינים אלו תלויים זב"ז¹⁵, כי בעבודה זו דתמליכוני עליכם שווים כל ישראל: מכיון דתמליכוני עליכם נעשה ע"י ביטול וקב"ע מלכות שמים, הרי באם ישנו בזה חילוק בין הסוגים דראשיכם גו' שואב מימך – אי"ז ביטול גמור וקב"ע מלכות שמים שלימה¹⁶.

וכדוגמת הכתרת מלך בו"ד, שהיא ע"י ביטול העם, בשלימות הביטול, בעת ההכתרה, שווה בביטול זה שר גדול ואיש פשוט. באם ירגיש השר מציאותו, יהא חסר בביטולו להמלך. וההבדלה בין שר ואיש פשוט באה רק לאחרי שכבר נעשה מלך וגוזר גזירות, שאז ישנם חילוקים באופן קיום הגזירות (אבל לא בעת ההכתרה).

וב' ענינים אלו מרומזים גם בשם שמיני עצרת¹⁷, שמהפירושים בזה:

כל הסדרה „וזאת הברכה“, כי הכלי לברכה הוא כולנו כאחד דוקא, „בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל“ – ראה לקו"ש ח"ט ע' 235 ואילך. (15) ראה פירש"י בהכתוב בסופו, ובגו"א.

(16) וראה אוה"ת ברכה (ס"ע א'תתסב. א'תתסו ואילך) בביאור כ' הנ"ל דבחי' ויהי בישורון מלך מקיף הכללי כו' נמשך ע"י בהתאסף ראשי עם (ראה וקב"ע) והתכללותם כולם יחד. ושייכותו לשמח"ת.

(17) ואף דקריאת וזאת הברכה היא בשמח"ת ולא בשמע"צ – ראה לקו"ש שם ע' 226, שלכן נאמר בזה הלי' „למחר קורין וזאת הברכה“ ולא כבשאר יו"ט שני שנאמר „בשני קורין“ – מזה שבא"י קורין וזאת הברכה בשמע"צ ודלא כבכל יו"ט שקורין בא"י הקריאה דיו"ט ראשון מוכח ששמח"ת וקריאתה שייכות גם לזה שהיא יו"ט שני דשמע"צ – ראה בלקו"ש שם

ש"ה"ג להערה 12. לקו"ש שם ע' 237 הערה 7, 10. וכדמוכח גם מזה שברוב הדרושים מבואר הטעם ששמח"ת הוא ביום שמע"צ מצד ענינו של שמע"צ (לפי שאז היא הקליטה, וכיו"ב) – ראה לקו"ת ד"ה ביום השמע"צ הא' בסופו (פד, ג). והשני (פה, ג). ד"ה תורה צוה ס"ג (צד, ד). אוה"ת ד"ה ביום השמע"צ (ע' א'תשעט). ובכ"מ.

(18) ראה זח"ג רנו, רע"ב. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשעו ואילך. ס"ע א'תתקמו.

(19) עה"פ פנחס כט, לה.

(20) לקו"ת רד"ה ביום השמע"צ (פד, ד).

וראה אוה"ת שם ע' א'תשעה. ועוד.

(21) לקו"ת ר"פ נצבים.

השמחה דשמע"צ ושמח"ת אינה קשורה במצוה וענין מיוחד, כ"א שאז הוא ענין השמחה עצמה.

ומכיון שהיא שמחה בלי שייכות למצוה מיוחדת כו', הרי מובן שהשמחה היא למע' ממדידה והגבלה דשאר המועדים.²⁶

ולכן מנהג כל ישראל שדוקא בהשמחה דשמע"צ ושמח"ת שמחים בזה כל ישראל בשוה בלי כל חילוק.

דבהשמחה דסוכות, מכיון שהיא שייכת למצות היום, הרי השמחה מוגבלת לפי אופן וערך המצות. ומכיון שישנם חילוקים בקיום המצוות דד' מינים וסוכה (כגון מה שאנשים מחויבים בזה משא"כ נשים וכו'), הרי מובן שעד"ז ישנם חילוקים בהשמחה שייכת למצות אלו.

וגם שמחת ביה"ש, שעלי' אמרו "מי שלא ראה ראה שמחת ביה"ש לא ראה שמחה מימיו"²⁷, הנה מאחר שהיא שייכת לחגה"ס ולניסוך המים שבו²⁸, ישנם בזה כמה חילוקים: דרק

קליטה וגילוי, אלא שבר"ה הגילוי הוא בתנועה דביטול וקב"ע ובשמע"צ ושמח"ת מתגלה הוא בהיחוד והתכללות דכל ישראל בתנועה ד"שמחה" (שעינה ג'לו²¹) – כי דוקא בשמע"צ ושמח"ת מנהג ישראל הוא דכל ישראל שמחים בזה בשוה, בלי חילוקים.²³

[משא"כ ענינו של יוהכ"פ אף ששרש ענין הכפרה הוא מצד עצמותו ית' שלמע' מהתחלקות, ועד"ז הוא בנפש שבא מצד עצם הנשמה²⁴, מ"מ הכפרה עצמה היא בכאו"א לפי ענינו ועונותיו הפרטיים]²⁴.

ד. והביאור: שלש רגלים ענינם הוא "מועדים לשמחה", אלא שבענין זה שמע"צ ושמח"ת מיוחדים הם. כי בכל הג' רגלים השמחה קשורה במצות היום או בענינו של יום: בפסח – לפי שהוא "זמן חרותנו"; בשבועות הוא "זמן מתן תורתנו"; וגם בסוכות שהוא "זמן שמחתנו" קשורה השמחה במצוות נטילת ד' מינים וישיבה בסוכה, כפשוטו הכתובים²⁵; ואילו

שו"ע אדמוה"ז סי' תצד סי"ח מרש"י פסחים סח, ב ד"ה דבעינו. ראה שם יג"ד (– סוכות). אבל ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ב (שמחת שלמים). וראה תו"ת שם פסוק יב. טו.

26 ולהעיר דנק' שמיני עצרת שהוא למעלה מ' ימי ההיקף שבחגה"ס. ומובן שעד"ז הוא בנוגע להשמחה שהיא למעלה מהגבלה (ראה לקו"ת פט, סע"ג. אוה"ת ע' א"תשצג). אבל צ"ע ממש"כ בתו"ש ע'³⁴.

27 משנה סוכה נא, א.

28 ראה רמב"ם פ"ח מהל' לולב הי"ב. ולהעיר שבהמשך לשמחת ביה"ש מבאר הרמב"ם שם בהל' טו "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה כו".

22 לקו"ת סוכות עט, ד. ובארוכה בד"ה שמח תשמח תרנ"ז בתחילתו.

23 ראה לקמן הערה 30.

24 ראה לקו"ש ח"ד בשיחה ליוה"כ

ובהנסמן שם.

24* ועפ"ז יל"פ מה שאומרים ד"שמע"צ ור"ה משתווים בכמה עניני כוונות ויהודים עליונים כו" (המשך תרצ"ה שם. היום יום ע' צח), ולא נאמר שמתווה ליוהכ"פ (אף שיוהכ"פ הוא הגמר והשלמות דר"ה).

25 ראה אמור כג, ד ואילך. סוכה מג, ב. פרש"י ד"ה לולב שם (ד' מינים – לשמחה). ובירושלמי סוכה פ"ג הי"א שנוי' במחלוקת. ראה טז, יא (– שבועות).

היינו, שגם הראש, שענינו בכללות הוא הבנה והשגה, הנה בשמע"צ ושמח"ת יש בו בחי' ביטול וקב"ע דבחי' רגל³². וזה מתבטא בענין הריקודים בשמע"צ ושמח"ת כמנהג ישראל, שהריקוד הוא ברגלים ובאופן³³ שעל ידם „רוקד“ כל הגוף וגם הראש.

ו. ועפ"ז יובן דב' נקודות הנ"ל בשמיני עצרת, בחי' מלוכה – „ויהי בישרון מלך“, והתכללות כולם יחד – „בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל“ שתלויים זב"ז, כנ"ל, לא רק ישנו בשמע"צ ושמח"ת, אלא שהן גם באות לידי גילוי בהשמחה והריקודים דשמח"ת.

וביתר ביאור: שלילת ההתחלקות בעם ישראל בשייכות לעבודת תמליכוני עליכם היא (נוסף על המבואר לעיל מצד שלימות ביטול העם המכתירים את המלך) גם מצד בחי' ודרגת המלך:

לאחרי שכבר נעשה מלך וגוזר גזירות, הרי כשם שגזירותיו שונות הן, ובמדר' חלוקות, כמו"כ שונים הם וחלוקים המקיימים את הגזירות (קטן או גדול, עבד או שר וכו'). אבל בבחי' „תמליכוני“ (שהיא לפני ולמע'

„חסידיים ואנשי מעשה היו מרקדים“, אבל כל העם האנשים והנשים באים לראות ולשמוע²⁹.

משא"כ בשמע"צ ושמח"ת, השמחה היא למע' ממדידה והגבלה, ולכן גם אין הגבלות בנוגע לאלו השמחים בשמחה זו, וכלשון הפיוט: אגיל ואשמח בשמח"ת כו' אברהם שמח בשמח"ת יצחק כו' שלמה שמח בשמח"ת. ומנהג ישראל שכל ישראל, אנשים ונשים וטף שמחים בשמחת תורה³⁰.

ה. והנה ידוע דבכדי שתהי' התאחדות והתכללות דכל ישראל, הוא ע"י ביטול כאו"א ממציאיותו, וזה מתבטא גם בהביטול והעדר ההתחלקות שבכ"א, בהשמחה דשמח"ת –

דכשם שהוא בנוגע לכלל ישראל, שאף שישנם חילוקי מדר' בישראל, מבחי' ראש עד בחי' רגל – מראשיכם שבטיכם עד שואב מימך – מ"מ מתבטלים הם ממציאיותם הפרטית וכולם שמחים בשוה בשמע"צ ושמח"ת: כן הוא בכל אחד מישראל בפרט, שבשמח"ת צריך להיות אצלו בחי' ראש ורגל שלו בהשוואה³¹.

(29) ראה משנה שם. רמב"ם שם הי"ד.
 (30) ראה סידור שער הסוכות בסופו (רסט, ב): „ושמחת ההקפות לפי שהיא שמחת דס"ת עצמה גבוה היא הרבה גם מבחי' שמחת ביה"ש* וכל ישראל ראויים לה.“
 וראה גם לקו"ת ברכה צד, ד: „וזהו שמחת תורה שכולם הם בשמחה הנ"ל מי שהוא בבחי' עבד לבד השמחה אצלו גדולה ביותר.“
 וראה רד"ה להבין ענין שמח"ת תש"ה.
 ד"ה הנ"ל תש"ו בסופו.
 (31) ראה לקו"ת שם (צד, ג ואילך.

ובכ"מ) דכל הג' מועדים נק' רגלים, לפי שבו מעלה ומטה שוין ממש. וי"ל דעיקר הגילוי הוא בשמע"צ ושמח"ת.

(32) ולכן מצינו בשמע"צ שצ"ל קב"ע מלכות שמים (כהובא בהערה 11). ואדרבה בשמע"צ היא התחלה דפנימיות שהיא בחי' קב"ע, אלא שבשמע"צ השמחה צ"ל מכוסה בקב"ע (לקו"ת שמע"צ פב, ד ואילך. תו"ש ע' 33 ואילך. וראה סה"ש תש"ב ע' 6).
 (33) משא"כ טיפוח בידים וריקדת רגלים כשהוא יושב.

(* וראה גם לקו"ת סוכות פ, ג.)

מבחי' זו שיגזור עליהם גזירות) – זה שייך להמלך עצמו, והמלך אחד הוא:

וכשם שבדרגת המלך שפועלים בו ההכתרה אין שום התחלקות, כן באלו הפועלים את ההכתרה „תמליכוני עליכם” הם למע' מהתחלקות – „לאחדים כאחד”.

ועד”ו הוא בעילוי השמחה דשמע”צ ושמח”ת על כל ימי הסוכות:

בו' ימי הסוכות, להיות שהשמחה אז שייכת וקשורה למצות, גזירות המלך – ישנה בזה התחלקות; אבל בהשמחה דשמע”צ ושמח”ת שאינה שייכת למצות, אלא שהיא בחי' תמליכוני עליכם דר”ה שבא לידי גילוי בשמע”צ ושמח”ת³² בקו השמחה³⁴ – בזה אין התחלקות – „יחד שבטי ישראל”.

ז. אמנם ע”פ הנ”ל, שהשמחה דשמח”ת היא למע' ממדידה והגבלה אשר לכן אין הגבלה באלו השמחים בה – למה נקראת בשם „שמחת תורה”, שמורה כי השמחה קשורה ומוגבלת לפי התורה, ולהתורה לכאן יש מדידה, דמזה גופא שנאמר³⁵ „ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים”, משמע שהיא בגדר מדידה אלא שמידתה היא ארוכה מארץ וכו'³⁶?

וע”פ תורת הבעש”ט³⁷ אשר שמו של כל דבר אשר יקראו לו בלה”ק

(34) ראה המשך תרצ”ה שם.

(35) איוב יא, ט.

(36) ראה רד”ה לכל תכלה תרנ”ט.

(37) אור”ת להח”מ ס”פ בראשית ד, סע”ב

ואילך. שעה”ה א”פ א. לקו”ת בהר מא, ג (ובהסמך שם). ובכ”מ.

זהו קיומו של הדבר, צ”ל אשר השמחה הבלתי מוגבלת דשמח”ת נרמזת היא בהשם „שמחת תורה”.

והביאור בזה: ב „שמחת תורה” יש שני פירושים: א) ישראל שמחים בתורה³⁸ ב) התורה עצמה שמחה³⁹, והיינו שישראל משמחין את התורה⁴⁰. ומכיון שב' הפירושים הובאו בתורה, תורת אמת, מובן שב' הענינים ישנם בשמח”ת, ושייכים ותלויים זב”ז. וזהו מהפירושים ב „זמן שמחתנו” ל' רבים, שמחת ישראל בהתורה ושמחת התורה עצמה שע”י ישראל.

ומאחר שמח”ת שייכת לכאן”א מישראל, כי כל ישראל, גם אנשים פשוטים, נשים וטף שמחים בה, צריך שיהי' הטעם מובן גם לאיש פשוט.

והנה בפשטות, הטעם הוא כפירוש הב': בכדי לשמוח בתורה שענינה ללמוד אותה ולהבינה ולהשיגה – צריך תחלה ללומדה ולהבינה כו' ואז לשמוח בה ולפי ערך הבנתו והשגתו, אבל בשמח”ת שבעת ההקפות אין לומדים בתורה ואדרבה רק מקיפים בתורה וכפי שהיא כרוכה ומכוסה במפה, לכאן' אין מקום כ”כ לשמוח בתורה. ושמח”ת פירושה – שהתורה שמחה, וגילוי השמחה וגודל השמחה

(38) כפשטות הענין דשמח”ת ה”שמחין . . . לגמרה של תורה” (רמ”א אור”ח סתריס”ט. וראה גם טור שם).

(39) ראה לקו”ת פו, רע”א: „שמח”ת דהיינו שהתורה תהי' שמחה”. צו, א; ולכן הוא שמח”ת שהתורה עצמו שמחה מגילוי זה”.

(40) סה”מ תרצ”ט ע' 68, 72. ד”ה להבין ענין שמח”ת שם (כתחילה ובסוף). וראה גם זח”א רנב, ב.

ששרש נשמות ישראל הוא למע' מהתורה, אשר לכן ישראל בכוחם לשמח את התורה (כפי' הב') – איך באה שמחה למעלה ממדידה והגבלה בישראל ע"י התורה (כפי' הא')?

והביאור: אף ששרש נשמות ישראל הוא למעלה משרש התורה, מכל מקום כמו שנמשכו למטה ישנו הפרש גדול בין תורה לנשמות: התורה גם כפי שהיא למטה – „אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁴⁷, שהיא נמשכת מן העצמות בבחי' יחוד עם העצמות: אבל נש"י נתהוו באופן להיות מציאות בפ"ע, וכמשל הבן שהוא ממהות האב ומ"מ הוא נעשה מציאות בפ"ע, נבדל מהאב.⁴⁸

ולכן הדרך שנש"י בהיותן למטה מתקשראן בקוב"ה הוא ע"י שמתקשרין עם אורייתא⁴⁹, תורה היא הממוצע שעל ידה מתחברין ישראל בקוב"ה⁵⁰. אמנם לאח"ז מתגלה בישראל שרשן למעלה שהוא למע' מהתורה⁵¹, וממשיכים בחי' זו בתורה.

ועפ"י תתבאר השייכות של ב' הפירושים בשמח"ת וקישורם זב"ז: מתחלה שמחים ישראל בהתורה, וע"י מתקשרין באורייתא, וע"י אורייתא מתקשרין בקוב"ה, ונתגלה בהם שרשן

(הקפות⁴¹, ריקודים) – בכ"ז זקוקה תורה שישראל יקיפו אתה וירקדו אתה שע"י מגלים השמחה ומגדילים שמחת התורה.⁴²

ה. והענין הוא: תורה מצ"ע שייכת היא למדידה והגבלה, כנ"ל, ולכן מצ"ע גם השמחה והריקודים שייכים למדידה והגבלה. אבל ע"י ישראל, ששרשם (מחשבתן) של ישראל קדמה (לכל דבר גם) לתורה⁴³, הנה ע"י שנתגלה בישראל שרשם (שלמע' מהתורה) שהוא בל"ג – ע"י שמחה שפורץ גדר – ע"י ממשיכים השמחה בל"ג גם בהתורה.⁴⁴

[וע"ד דא' בספר הבהיר⁴⁵ שדוד ה' מחבר תורה שלמע' בקוב"ה, היינו שהמשיך בהתורה בחי' א"ס שלמע' מהתורה. ומצינו אופן שמחתו – ש"דוד ה' מפזז ומכרכר בכל עוז לפני הוי"ו⁴⁶ – בלי מדידה והגבלה – כטענת מיכל בת שאול].

ט. אמנם: לפי"ז צריך להבין: מכיון

(41) טובב, ולא בקו ישר (וראה תורת שלום בתחלתו).

(42) ראה גם דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר (הובאו בלקו"ש ח"ד בשיחה לשמח"ת (ע' 1169)).

(43) ב"ר פ"א, ה. וראה לקו"ת שה"ש יט, ב.ג. המשך תרס"ו ד"ה וידבר גו' במדבר סיני. ד"ה להבין ענין שמח"ת תש"ה (פכ"ז). ועוד.

(44) ע"ד המשכת ישראל בתורה ע"י שברכו בתורה תחלה (לקו"ת מסעי צא, ד. ראה כט, ג).

(45) ראה זח"ג רכב, ב. לקו"ת שלח נא, א.

(46) ראה ש"ב וא"ו, טז, שם, כב. רמב"ם סוף הל' לולב.

(47) ראה בהנסמן בסה"מ ה'ש"ת ע' 66 בהערה.

(48) ד"ה וידבר גו' במד"ס שם בסופו. תש"ה שם. סה"מ ה'ש"ת שם. ועוד.

(49) ראה זח"ג עג, א.

(50) ה'ש"ת שם. בד"ה עוטה אור ה'ש"ת

שם. ועוד.

(51) המשך תרס"ו שם.

י. ומזה מובן שהשם „שמחת תורה“, בפירושו שהשמחה שייכת לתורה, אי"ז סתירה להנ"ל, שהשמחה למע' ממדידה והגבלה ושייכת לכאו"א מישראל בלי התחלקות, אלא אדרבה: מכיון ששמחה זו באה ע"י שמחתם והתקשרותם לתורה, שעיי"ז נתגלה בישראל שרשם – מצ"ז דוקא נעשה שמחה בל"ג, וגם „יחד שבטי ישראל“, שכולם שמחים בשוה, כי מצד שורש נפשם כולן מתאימות ואב א' לכולנה, וכל ישראל הם אחים ממש⁵⁴.

(משיחת ליל שמח"ת תשל"ד)

וישראל משפיעים בחי' זו בתורה, ועיי"ז משמחין אותה⁵².

וזהו גם מה שאומרים פסוקי תורה קודם הקפות ש„מביאים טעמים על השמחה דשמע"צ ושמח"ת" (שהוא כמו פסוקי מלכיות זכרונות ושופרות)⁵³ – קודם הקפות, שאז הוא עיקר השמחה והריקודים דשמח"ת, מביאים טעמים על שמחה זו מפסוקי תורה, היינו שעיי פסוקי תורה אלו בגדלות הוי' וגדלות ישראל נתגלה ונרגש אצלו השמחה בל"ג כנ"ל, עד שהולך ומקיף ומרקד עם הס"ת.

(52) ראה לקו"ת שמע"צ פה, ג. אוה"ת תצא ע' תקעו. תש"ה שם בסופו.

(53) סד"ה לעושה נפלאות גדולות תש"ד.

(54) תניא פל"ב.

לזכות

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

מהרה יגלה אבי"ר